

мр Ивона Лађевац<sup>1</sup>

## ТЕКУЋА СИТУАЦИЈА И МОГУЋНОСТ КООРДИНАЦИЈЕ ПОЛИТИКЕ “ЈЕДАН ПОЈАС, ЈЕДАН ПУТ” ИЗМЕЂУ КИНЕ И ЕУ<sup>2</sup> – перспектива Србије –

*Апстракт:* На основу чињенице да ниједан од актера међународних односа не може игнорисати ни економску ни политичку снагу Кине, последњих десет година потписани су бројни споразуми између Кине и земаља света. Европска унија је, без сумње, међу онима који не занемарују снагу Кине и њен утицај. Иако није задовољна могућим мешањем Кине у европске односе нити могућношћу да Кина изгради боље односе, а нарочито са земљама Западног Балкана, Европска унија има ограничен простор за деловање. Због чињенице да су званичници ЕУ изразили своју вољу да сарађују са Кином на бази стратешког партнерства, очигледно је да ЕУ мора да дизајнира такав механизам који ће довести до ефикасне координације политике стратегије „Један појас, један пут”, обзиром да ова стратегија представља солидну основу за бољу сарадњу и даљи развој свих партнера.

У овом раду разматра се тренутна ситуација и предвиђа могућност координације политике између Кине и ЕУ посматрано из перспективе Србије.

*Кључне речи:* Кина, „Један појас, један пут”, стратешко партнерство, координација политике, институционални механизми, Србија.

---

<sup>1</sup> мр Ивона Лађевац, начелница Центра за студије „Појаса и пута свиле“, Институт за међународну политику и привреду, Београд.

<sup>2</sup> Рад представља део научног пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти”, финансираног од стране Министарства науке и технолошког развоја Владе Републике Србије (евиденциони број: 179029), а реализује се у Институту за међународну политику и привреду у периоду од 2011–2017. године.

## ОДНОСИ КИНЕ И ЕУ – ПОРЕКЛО И РАЗВОЈ: ОД ДИПЛОМАТСКИХ ОДНОСА ДО СТРАТЕШКОГ ПАРТНЕРСТВА

Непосредно након проглашења, Народна Република Кина је почела да гради имиџ пријатељске нације успостављајући дипломатске односе са земљама широм света. Међу тим земљама биле су и државе чланице тадашње Европске економске заједнице (Велика Британија 1950, Француска 1964, преосталих четири 1975). Односи са ЕЕЗ-ом успостављени су 1975. Те године акредитован је први кинески амбасадор у ЕЕЗ<sup>3</sup>. Убрзо, мисија кинеског амбасадора је 1983. године проширена на Европску заједницу за челик и угаљ (ЕЗУЧ и ЕУРАТОМ).

Тај тренутак представља камен темељац за развој односа и сарадње између Кине и Европске заједнице. Исте године Комисија и кинеске власти су се сложиле да одржавају редовне састанке на министарском нивоу како би разговарали о свим аспектима односа између ЕЕЗ и Кине.<sup>4</sup> Штавише, консултације на нивоу министара између кинеских власти и Заједнице у контексту политичке сарадње започеле су 1984. године. Уговорне везе у облику трговинског споразума успостављене су у априлу 1978, а потом су и ојачане 1985. потписивањем трговинског и економског Споразума о сарадњи<sup>5</sup>. Споразум је иницијално склопљен на пет година са могућношћу да се аутоматски обнавља на годишњем нивоу.

Овај споразум, по свом типу, може се сматрати “отвореним споразумом који не искључује било који вид економске сарадње који спада у надлежност Заједница. Сектори обухваћени у почетној фази укључују индустрију, рударство, пољопривреду, науку и технологију, енергетику, саобраћај и комуникације, заштиту животне средине и сарадњу са другим земљама. Предложене активности сарадње укључују заједничка улагања, размену економских информација, контакте између пословних људи, семинаре, техничку помоћ и промоцију инвестиција.”<sup>6</sup>

<sup>3</sup> “Development of EEC-China relations”, European Commission, Internet, [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-89-31\\_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-89-31_en.htm?locale=en), 10/03/2018.

<sup>4</sup> Babić B., *Odnosi Kine i Evropske unije: geoekonomska osovina u razvoju*, Међународни проблеми 3, 2010, Institut za међународну политику и привреду, Beograd, str. 431.

<sup>5</sup> “EEC-China Trade and Economic Cooperation Agreement”, Council Regulation (EEC) No 2616/85 of 16 September 1985, EUR-Lex, Internet, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:r14206-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:r14206>, 10/03/2018.

<sup>6</sup> “Development of EEC-China relations”, op. cit.

Поред Споразума о трговини и економској сарадњи основан је и Заједнички комитет. Овај комитет је имао овлашћења да се састаје једном годишње са задатком да размотри развој свих аспеката економских односа и других односа који су предвиђени у оквиру програма сарадње.

Конечно, 5. октобра 1988. године Комисија је формално отворила своју канцеларију у Пекингу. Овај акт се може посматрати не само као спремност Европске заједнице да подстакне даљи економски развој у Кини у оквиру свог програма развоја или потврда спремности да размотри могућност повећања и диверсификације таквих операција, већ и као намера да се Заједнички комитет учини функционалним.

Консултације на министарском нивоу у контексту политичке сарадње 1994. трансформисане су у политички дијалог. У том правцу, од 1997. организовани су годишњи самити наизменично у Бриселу и Пекингу.

У наредном периоду од 1995. до данас ЕУ је усвојила акте о стратегији према Кини. Није лако утврдити који од тих аката је значајнији. Првим актом из 1995. уведен је „дугорочни однос“ актом из 1998. представљено је „свеобухватно партнерство“<sup>8</sup>, а потом је дошло време за „зрело партнерство“<sup>9</sup> (2003), након чега следи „стратешки и трајни однос“<sup>10</sup> (2005). У тој тачки однос који је почео као чисто дипломатски је порастао до највишег нивоа – до стратешког партнерства.

Узимајући у обзир деценије међусобно задовољавајуће сарадње, постизање зрелог партнерства које укључује “заједничке интересе и изазове” једва да би икога изненадио. Сваки партнер препознаје дугорочне интересе и одлучио је да их негује.

Истовремено, оба партнера су свесна њихових значајних разлика. Упркос глобализацији и силама које је подстичу, Кина је упорна у одржавању међународног система Уједињених нација заснованог на поштовању територијалног интегритета и суверенитета, док ЕУ свесрдно занемарује те принципе у корист често врло спорне заштите људских права. До сада, политичари из ЕУ су поступали мудро и остављали по страни одређена питања о људским правима.

<sup>7</sup> Xiudian Dai, “Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making”, Research Paper 1/2006, ISSN No. 0968 9281, Centre for European Union Studies, The University of Hull, Internet, <http://www2.hull.ac.uk/fass/pdf/Politics-Daipaper.pdf>, 10/03/2018.

<sup>8</sup> Ибидем.

<sup>9</sup> Ибидем.

<sup>10</sup> Ибидем.

Као што се може претпоставити у ЕУ постоје и они који су противници партнерства с Кином. Њихов главни аргумент је да Кина није стратешки партнер већ “стратешки конкурент”, што је синтакса Џорџа Буша, који сматра да су везе ЕУ са Кином “наивне и не-реалне”<sup>11</sup>. Можда Џорџ Буш није стекао погрешан утисак сматрајући Кину конкурентом, али оцена односа Кине и ЕУ као наивним и не-реалним далеко је од истине. Позиција и значај који Кина има у савременим међународним односима је такав да се билатерални споразуми са овом земљом не могу сматрати само предношћу.

Ипак, Кина је важна за ЕУ и њена тенденција је да развије сарадњу како у економији, тако и у трговини и политици. Један од сигнала такве тенденције је *Стратешки план сарадње ЕУ-Кина 2020*.<sup>12</sup>

Важност ове тенденције се заснива на неколико чињеница.

Прво, Кина је доказано друга по величини привреда, а сада и највећа светска трговачка нација. Раст кинеске економије у 2013. износио је 7,7%, а такви подаци подстичу предвиђања да ће Кина у наредних 10 година постати највећа светска економија са унутрашњим тржиштем од 1,39 милијарди потенцијалних потрошача до краја 2015.<sup>13</sup>

Друго, пре две деценије Кина и ЕУ нису имале готово никакву трговинску размену, а данас имају трговинску размену од више од милијарду евра и тиме представљају другу по величини економску сарадњу у свету.<sup>14</sup>

Треће, “Кина је постала једно од најбрже растућих тржишта за европски извоз. У 2013. извоз ЕУ у Кину порастао је за 2,9% и достигао рекордних 148,1 милијарди евра. Извоз ЕУ је скоро удвостручен у протеклих пет година, доприносећи ребалансу односа.”<sup>15</sup> С друге стране, Кина је највећи добављач ЕУ, са увезеном робом у износу од 279,9 милијарди евра у 2013. (за 4% или 11,7 милијарди мање у поређењу са 2012). Резултат тога је трговински дефицит од 131,8 милијарди евра са Кином у истој години, што

<sup>11</sup> Видети: Xiudian Dai, “Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making”.

<sup>12</sup> EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation, Internet, [http://eeas.europa.eu/china/docs/eu-china\\_2020\\_strategic\\_agenda\\_en.pdf](http://eeas.europa.eu/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf), 10/03/2018.

<sup>13</sup> Facts and figures on EU-China trade, Internet, [http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc\\_144591.pdf](http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc_144591.pdf)

<sup>14</sup> Ибидем.

<sup>15</sup> Ибидем.

је за 10,7% мање у односу на 2012. и за 22,5% мање у односу на рекорд од 170,1 милијарди евра у 2010.<sup>16</sup>

Дугорочно гледано, важност Кине као стратешког тржишта за ЕУ може се само повећати, а самим тим је неизбежно и продубљивање њихове сарадње.

### СТРАТЕГИЈА “ЈЕДАН ПОЈАС, ЈЕДАН ПУТ” И ЊЕН УТИЦАЈ НА ОДНОСЕ ИЗМЕЂУ ЕУ И КИНЕ

Када партнерство укључује јаке, високо конкурентне partnere, динамична еволуција њихових односа је неизбежна. У случају партнерства Кине и ЕУ сваки партнер је био свестан својих предности и недостатака. Свест о овој чињеници је материјализована увођењем нових политика и нових докумената чији је циљ побољшање квалитета њихових међусобних односа, али чак и унутрашње трговине и укупне економске структуре сваке од њих.

Након што су успостављени односи између ЕУ (некадашње ЕЕЗ) и Кине, оба ентитета су доживела велике промене и трансформације. Све ове промене утицале су и на њихове односе.

Током целог периода изградње и остваривања сарадње и Кина и ЕУ су биле веома заинтересоване за развој међусобних односа.<sup>17</sup> Упркос глобализованом свету и ненаклоњеним снагама које га промовишу, Кина и ЕУ су успеле да “замене методе геополитике методама геоекономије”<sup>18</sup>. Свака од њих сматра ону другу страну једном од главних економских партнера. Као што смо раније видели, ЕУ је Кини највећи економски партнер. За Кину је тржиште ЕУ највеће извозно тржиште и један од највећих извора страних инвестиција. Паралелно с тим, за ЕУ Кина је најбрже растуће тржиште.

Наравно, у исто време њихови односи су били обојени и одређеним сукобима. Најважнији међу њима су били повезани са високим суфицитом у међусобној трговини, високом конкурентношћу кинеских производа на тржишту ЕУ, као и са кинеском потрагом за енергетским изворима у оним

---

<sup>16</sup> Ибидем.

<sup>17</sup> Babić B., op. cit., p. 440.

<sup>18</sup> Ибидем.

деловима света које “земље старе Европе” традиционално сматрају својим (на пример, Блиски Исток и Африка).

Ипак, обе стране су створиле бројне механизме за решавање проблема који су се појавили.

Већина проблема се превазилази кроз дијалог који никада не утиче на економске односе. Занимљиво је да ЕУ и Кина успевају да избегну негативне мере и методе попут санкција, ограничења итд.

Због тога је објављивање стратегије “Један појас, један пут” коју је најавио Сји Ђинпинг, председник Народне Републике Кине, дочекано са скептицизмом. Могло би се закључити да је једна страна медаље када неко има кључну улогу у свом дворишту, али да је тенденција пењања преко ограда нешто сасвим супротно.

Стратегија “Један појас, један пут” представља план који се састоји од копнених и поморских рута које почињу у Централној и Источној Кини и завршавају се у Венецији, пролазе кроз Азију, Африку и Европу, као и сва мора и океан на путу: изван Кине целокупан Пут свиле обухвата три континента, Азију, Европу и Африку. Наиме, Економски појас подразумева Централну Азију, Југоисточну Азију, Русију, Европу (укључујући Балтичко море), Персијски залив и Средоземно море, док Поморски пут свиле за 21. век обухвата луке дуж кинеских обала, Јужног кинеског мора, Тихог океана, Индијског океана и Европе.

За финансијере овог пројекта предвиђене су нове институције - Азијска инфраструктурна инвестициона банка и Фонд за пут свиле, као и одређени нови механизми који тек треба да буду успостављени. Ове механизме ће надzirати Шангајска организација за сарадњу.<sup>19</sup>

За почетак, Кина ће за ту сврху издвојити почетну капитализацију у износу од 50 милијарди долара кроз Азијску инфраструктурну инвестициону банку, као и кроз Фонд за пут свиле – нови механизам за инфраструктуру и трговину са капитализацијом од 40 милијарди долара. Очекује се да ће Азијска инфраструктурна инвестициона банка привући додатних 50 милијарди долара од приватних зајмодаваца. Државно веће ће обезбедити око 65% средстава Фонду за пут свиле, док ће преостала средства бити обезбеђена из Националног фонда за развој -15% и две

---

<sup>19</sup> Shanghai Cooperation Organization, Internet, <http://www.sectsc.org/EN123/index.asp>, 10/03/2018.

државне банке – 15% од Ексим банке и 5% од Развојне банке Кине, уз могућност продужења ако то буде потребно.<sup>20</sup>

Важно је имати на уму да је кинески председник Сји Ђинпинг, када је најавио изградњу Пута свиле, истакао пет елемената као циљеве или камен темељац које би требало постићи како би се постигла потпуна сарадња између земаља које учествују у пројекту. Први елемент је побољшање политичке комуникације која би усагласила развојне стратегије у заједничком интересу свих земаља. Други елемент представља потребу за побољшањем саобраћајне инфраструктуре која би помогла да се олакша могућност даљег економског развоја. Трећи елемент представљају принципи слободне трговине што би довело до елиминације трговинских баријера, смањења инвестиционих трошкова и побољшања квалитета и убрзања економских трендова на потенцијалном тржишту од скоро три милијарде људи. Четврто је увођење локалних валута као средства за закључивање трансакција међу члановима, док пето представља повећање културне интеграције међу људима кроз бољу интеграцију свих укључених у овај процес.

Након овог кратког, али значајног прегледа стратегије Пута свиле, време је да размотримо став ЕУ према овој стратегији.

Као што је већ поменуто, ЕУ је издала стратешки документ о сарадњи са Кином до 2020. године. Упркос томе, са становишта посматрача који је у овом конкретном случају Србија, чини се да имплементација Пута свиле или стратегије “Један појас, један пут” може утицати на односе између Европе и Кине.

Прво, важно је нагласити да је од виталног значаја за успешну имплементацију стратегије Пута свиле у области земаља Централне и Источне Европе чињеница да је стратегија покренута у периоду када се Европа суочавала (и још увек се суочава) с дубоком економском кризом. Ово је једини разлог због кога се нису гласно истицала мишљења против стратегије. Страх од ниског стандарда живота био је већи од страха од растућег присуства Кине у сопственом дворишту. Изгледа да су супротна мишљења и *swat* анализа кључни разлози за престанак непријатељског односа према сарадњи земаља Централне и Источне Европе са Кином.

<sup>20</sup> Justyna Szczudlik-Tatar, “One Belt, One Road: Mapping China’s New Diplomatic Strategy”, No. 67 (799), 2 July 2015, The Polish Institute of International Affairs, Internet, [http://www.pism.pl/files/?id\\_plik=20062, 10/03/2018](http://www.pism.pl/files/?id_plik=20062, 10/03/2018).

Међутим, то не спречава званичнике из Брисела да гледају са скептицизмом и бригом на Механизам за сарадњу између Кине и земаља Централне и Источне Европе (16+Кина), сматрајући га још једним у низу кинеских покушаја да уђу у Европску унију на задња врата и поделе је на исток и запад. Очигледно је да у таквом ставу постоје двоструки стандарди, имајући у виду да већина старих земаља чланица већ деценијама развија политичку и економску сарадњу са Пекином (Савет Европске уније, 2014). Стога је неопходно оживети АСЕМ (азијско-европски самит), који је функционисао дуги низ година и може бити важна платформа за нови Пут свиле који ће служити као комуникациони канал између Кине и ЕУ и између Кине и земаља Централне и Источне Европе. Био би добар избор да подстакнемо стварање Пута свиле јер он представља разноврсну и флексибилну платформу за комуникацију. Ако се узме у обзир да су преговори о потписивању јединственог билатералног споразума о улагању почели крајем марта 2014. уместо претходних 25 споразума између појединачних држава чланица и Кине (Хрватска и Ирска немају билатерални споразум о улагању са Кином, док Белгија и Луксембург имају један заједнички), могао би се постићи синергијски приступ између политика Европске уније и кинеске иницијативе за изградњу “Економског појаса, пута свиле”<sup>21</sup>.

Истовремено, промовишући луку Пиреј као главну луку које повезује кинеске фабрике с потрошачима широм Европе, Блиског истока и Северне Африке, Кина непосредно угрожава неколико лука: Ротердам, Истанбул, Напуљ, Трст, Ријеку и Копар, које су од тада почеле да бележе смањени промет. Бивши премијер Грчке Антонис Самарас је више него јасно изјавио да ће Грчка пружити “подршку и активно учествовати у изградњи поморског Пута свиле за 21. век, који је Кина предложила.”<sup>22</sup> Међутим, долазак нове странке Сириза на власт спречила је даљу приватизацију Пирејске луке, што су подржале Европска унија, Европска централна банка и Међународни монетарни фонд. Нова влада са Алексисом Ципрасом на челу повукла је понуду за продају преосталих 67% луке у вредности од 908 милиона долара, за шта је конкурисало неколико компанија: кинески

<sup>21</sup> Joint Statement: Deepening the EU-China Comprehensive Strategic Partnership for mutual benefit, European Commission, Brussels, 31 March 2014, Internet, [http://europa.eu/rapid/press-release\\_STATEMENT-14-89\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-89_en.htm), 10/03/2018.

<sup>22</sup> Liu Zuokui, “The Role of Central and Eastern Europe in the Building of Silk Road Economic Belt”, September 18, 2014, China Institute of European Studies, Internet, [http://www.ciis.org.cn/english/2014-09/18/content\\_7243192.htm](http://www.ciis.org.cn/english/2014-09/18/content_7243192.htm), 10/03/2018.



COSCO Holding Co., дански APM Terminals, америчке луке America Inc., филипинска International Container Terminal Services Inc., као и Cartesian Capital Group и Utilico Emerging Markets Ltd. Највеће шансе да постане власник имала је кинеска компанија која већ поседује 33% луке<sup>23</sup>. Поред објаве да се неће наставити приватизација Пирејске луке нова влада је изјавила да неће бити приватизације ни луке у Солуну, за шта су Кинези такође били заинтересовани. У ситуацији у којој је коалиција састављена од страна са различитим ставовима о овом питању и без могућности постизања консензуса, министар бродарства и поморства је против даље приватизације лука. Међутим, током преговора са Тројком нова грчка влада све више почиње да прави концесије за разлику од свог тврдог става, па је вероватно да ће се став министра бродарства и поморства променити.

Министри за развој финансија и конкуренцију имају блаже ставове по овом питању и чини се да ће, према неким званичним изјавама, наставити даље са приватизацијом (*China Daily*, 31. јануар 2015). Последње изјаве потпредседника владе Јаниса Драгасакиса да приватизација луке Пиреј није прекинута и да ће се наставити након кратког одлагања, које је настало због промена у управном одбору јавне установе која је власник свих акција луке, говоре у прилог томе. Истовремено, он је такође потврдио да нова влада даје пуну подршку иницијативи “Један појас, један пут” и подржава њен пролазак не само кроз Грчку, већ и кроз друге делове Европе.<sup>24</sup> Проблем с којим се Кина суочава је не само да ли ће постати власник целе луке Пиреј већ и да ли многе могуће промене власти и нестабилност неких земаља могу довести до одлагања изградње Пута свиле и да ли стога увек мора да има алтернативу у резерви. Да ли ће Кина у наредном периоду и даље морати да се фокусира на куповину друге луке, као што је Копар или Ријека ако постигне добар договор или ће се питање коначно решити куповином преосталих 67% луке COSCO остаје да се види.

---

<sup>23</sup> Frans-Paul van der Putten, Minke Meijnders, “China, Europe and the Maritime Silk Road”, Internet, <http://www.clingendael.nl/sites/default/files/China%20Europe%20and%20the%20Maritime%20Silk%20Road.pdf>, 10/03/2015.

<sup>24</sup> China's Xi: Trade between China and Silk Road nations to exceed \$2.5 trillion, March 29, 2015 Internet, <http://www.reuters.com/article/2015/03/29/us-china-economy-oneroad-idUSKBN0MP0J320150329>, 10/03/2018.

## ПОГЛЕД СРБИЈЕ НА КООРДИНАЦИЈУ ПОЛИТИКЕ ИЗМЕЂУ ЕУ И КИНЕ У ОКВИРУ СТРАТЕГИЈЕ “ЈЕДАН ПОЈАС, ЈЕДАН ПУТ”

Иако се географски посматрано Србија сматра малом земљом, због своје геостратешке позиције на раскрсници Истока и Запада од самог почетка своје државности, Србија је одувек била од кључног значаја за све тада важне међународне актере. Врло често је од Србије тражено да одабере страну, али без обзира на цену Србија је остајала верна принципима поштовања суверенитета, територијалног интегритета и достојанства у међународним односима. У том светлу Србија увек негује билатералне односе са традиционално пријатељским земљама као што је Кина. Србија и Кина деле исте вредности и заинтересоване су за даљи развој билатералних односа заснованих на заједничким интересима.

Није тешко схватити зашто је Србија одмах по покретању топло подржала стратегију Пута свиле. Изненада се појавила шанса за промену положаја - од подређеног до партнера.

Иако се то не дешава често у савременој историји, Србија је добила прилику да безусловно разговара о развојним пројектима и инвестицијама. Великодушна понуда Кине за земље заинтересоване за придруживање Путу свиле састојала се од атрактивнијих предлога за сарадњу од оних које нуде САД или ЕУ. За разлику од САД и ЕУ у случају Кине нема скривених намера.

С друге стране, оно што је за Србију могућност ЕУ сматра потенцијалном претњом за свој положај. Наиме, Србија је земља кандидат за чланство у ЕУ али и чланица ЦЕФТА и земља која има трговинске преференције са Русијом. Ерго, својим присуством у Србији Кина ће задобити бољи положај према чак три тржишта. Као што се може претпоставити, Србија је искусила (понекад и даље доживљава) различите врсте притисака с циљем да ослаби своје везе с Кином. Ово је праћено реториком у којој се обично спомиње „европски пут” и „европске вредности”.

Срећом, делом због чињенице да су све земље Централне и Источне Европе заинтересоване за сарадњу са Кином а делимично због свести о недостатку свежег новца и капитала, Брисел постепено мења позицију од критике до сарадње. На крају, боље је учествовати у координацији процеса 16+1 него га само посматрати.

Полазне тачке у развоју политике сарадње могу бити две важне чињенице. Прво, за разлику од САД, државе чланице Европске уније

сматрају Тајван интегралним делом Кине. Друго, опет за разлику од САД, ниједна европска земља није заинтересована ни за војно нити за стратешко присуство у источној Азији. У ствари, на тој основи односи са Кином су израсли у стратешко партнерство.

Изгледа да је заједничка координација неизбежна и да ће бити усмерена на међусобно ширење тржишта, не само ради увођења нових производа, већ и због стварања окружења за нове инвестиције. И нови производи и свеже инвестиције на крају ће увести високе стандарде у технологији производње и побољшати квалитет роба. ЕУ ће имати прилику да подстакне своју кризом ослабљену економију да привуче капитал, да приступи приступачнијем тржишту рада и новим изворима иновација. Добиће прилику да отвори нове позиције, смањи стопу незапослености и обезбеди експанзију извоза.

Из перспективе земаља Средње и Источне Европе најављени фонд од 10 милијарди долара представља значајан износ новца који ће, након завршетка свих планираних инфраструктурних инвестиција, донети још веће износе новца кроз превоз и проток људи, робе и капитала. Свака од ових земаља, међу којима је и Србија, посвећена је томе да искористи ову прилику и што брже имплементира ову стратегију. Свака земља је припремила пројекте и укључила стручњаке како би убрзала њену имплементацију. У том смислу, од највеће важности су инфраструктурни пројекти који ће бити вишеструко корисни за све укључене партнере. Изградња мостова, модернизација железница, изградња нових путева, улагање у луке - то је само мали број других значајних и вредних пројеката.

Ипак, свака од ових земаља има сличне дилеме: изазове које намеће глобализовани свет, небезбедност изазвана могућим сукобима и различитим врстама криза. Са тог аспекта земље Централне и Источне Европе траже подршку Европске уније која се у протеклим деценијама развила од “економског гиганта, али политичког патуљка” до значајног актера укупних међународних односа. Сигурносни аспект треба озбиљно узети у обзир због нових безбедносних претњи различите природе. Ово је такође једна од области у којој се мора развијати сарадња Кине и ЕУ.

*Sine qua non* за успешну имплементацију стратегије “Један појас, један пут” је и постојање и имплементација оперативних институционалних механизма који ће допринети стварању амбијента погодног за даљи развој односа, али ће такође помоћи у случају да се појави одређени спор.

Само проактиван приступ имаће моћ да обезбеди и прошири економске користи за све укључене партнере. То значи не само да ће се

испунити њихови национални интереси већ и интереси свих земаља уопште. Ово ће се осигурати повезивањем сваког појединачног националног развојног пројекта кроз шире регионалне визије. Опет, *sine qua non* је координација њихових политика, националних циљева и интереса.

Кина тежи много амбициознијем циљу. Он укључује стварање подручја слободне трговине (билатералне и регионалне) и шире финансијске интеграције подстакнуте билатералним споразумима о валутној размени. Основни циљ, као што је наведено на форуму БОАО<sup>25</sup> 2015. године, је “промовисање уређеног и слободног тока економских фактора, високо ефикасна алокација ресурса и дубока интеграција тржишта; охрабривање земаља дуж Појаса и пута како би се постигла координација економске политике и спровела шира и детаљнија регионална сарадња виших стандарда; и заједничко стварање отворене, свеобухватне и уравнотежене регионалне архитектуре економске сарадње за добробит свих”.

## ЗАКЉУЧАК

Током четири деценије развоја односа, Кина и Европска унија су прошле дуг пут на којем су успеле да превазиђу различите препреке и постану највећи трговински партнери. Објављивањем иницијативе “Један појас, један пут” или нове стратегије Пута свиле њихови међусобни односи суочени су са новим изазовом чије их успешно решење може увести у нову фазу. Недавно представљена Стратешка агенда за сарадњу између ЕУ и Кине 2020, која је поставила циљеве повећања међусобне трговине до 1.000 милијарде долара пре краја ове декаде, само је још један разлог због којег је потребно убрзати изградњу копнене и поморске руте. Током БОАО форума 2015. кинеска Национална комисија за развој и реформе објавила је акциони план за пројекат “Један појас, један пут” у координацији са министарствима спољних послова и трговине и изјавила да се од пројекта “очекује да промени светски политички и економски пејзаж кроз развој земаља дуж рута, од којих већина жуди за свежим растом<sup>26</sup>”.

<sup>25</sup> Boao Forum for Asia Annual Conference 2015, Internet, <http://www.boaoforum.org/enan> Boao Forum for Asia Annual Conference 2015, Internet, <http://www.boaoforum.org/enannual2015/15512.jhtml>, <http://www.boaoforum.org/enannual2015/15512.jhtml>, 10/03/2018.

<sup>26</sup> Full text: Report on China's economic, social development plan, National Development and Reform Commission, March 19, 2015, Internet, [http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Special\\_12\\_3/2015-03/19/content\\_1930758.htm](http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Special_12_3/2015-03/19/content_1930758.htm), 10/03/2018.

Када је реч о самој реализацији пројекта, она ће се спровести у фазама и највероватније у комбинацији многих модела и са фокусом на различите стратешке приоритете различитих страна. Разлог за то су велике разлике које постоје између земаља кроз које треба да прође па је Кина као иницијатор пројекта обавезна да обезбеди блиску сарадњу и координацију свих учесника. Иако се сматра примарно инфраструктурним пројектом због неразвијених путева, пруга и лука које представљају уско грло које спречава даљу економску сарадњу, “Један појас, један пут” представља кинеску визију “инфраструктурне мреже (транспорт, енергија и комуникација) која треба да повеже све азијске подрегије, као и три континента - Азију, Европу и Африку“. Да би пројекат био завршен у оптималном периоду Пекинг је охрабрио кинеске банке да позајмљују земљама које су на траси Економског појаса Пута свиле и на траси поморског Пута свиле за 21. век. Већ је обећала 1,4 милијарде долара или инфраструктуру у Шри Ланки, преко 50 милијарди долара за инфраструктуру и енергију у централној Азији (30 милијарди долара за Казахстан, 15 милијарди долара за Узбекистан, 8 милијарди долара за Туркменистан и 1 милијарду долара за Таџикистан), 327 милиона долара за општу помоћ Авганистану, преко 10 милијарди долара за Средњу и Источну Европу, итд. Овај новац ће се користити за изградњу железничких пруга, аутопутева, очување акумулација воде, енергетских постројења. Оснивањем Азијске инфраструктурне инвестиционе банке више новца ће бити усмерено на инфраструктурне пројекте. Кинески “*Times*” процењује да би астрономских 21,1 милијарда долара могла бити потрошена за нови Пут свиле.

Као што можемо претпоставити, овај пројекат може бити успешан само ако су сви укључени партнери посвећени његовом испуњењу. Потпуно испуњење зависи од координације политике засноване на међусобном поверењу и безусловној преданости.

## ЛИТЕРАТУРА

- Babić B., Odnosi Kine i Evropske unije: geoeкономска osovina u razvoju, *Međunarodni problemi* 3, 2010, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, str. 418–462
- “Development of EEC-China relations”, European Commission, Internet, [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-89-31\\_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-89-31_en.htm?locale=en), accessed on July 25th, 2015.

- “EEC-China Trade and Economic Cooperation Agreement”, Council Regulation (EEC) No 2616/85 of 16 September 1985, EUR-Lex, Internet, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:r14206-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:r14206>, accessed on July 25th, 2015.
- China and Europe: Opportunities or Dangers? Odd Arne Westad, London School of Economics
- China, Europe and International Security: Interests, Roles, and Prospects, edited by Frans-Paul van der Putten, Chu Shulong
- China, Europe and the Maritime Silk Road Frans-Paul van der Putten Minke Meijnders, Netherlands Institute of International Relations Clingendael
- China–EU cooperation shifts from symbolic to pragmatic, Silvia Menegazzi, LUISS
- China-Europe Relations Implications and Policy Responses for the United States, Bates Gill and Melissa Murphy
- China’s Xi: Trade between China and Silk Road nations to exceed \$2.5 trillion, March 29, 2015 Internet, <http://www.reuters.com/article/2015/03/29/us-china-economy-oneroad-idUSKBN0MP0J320150329>, accessed on August 5th, 2015.
- Competition and Cooperation between Europe and China in the Wind Power Sector, Rasmus Lema, Axel Berger, Hubert Schmitz and Hong Song, Institute of Development Studies
- EU – China Cooperation Plan in Agriculture and Rural Development
- EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation, Internet, [http://eeas.europa.eu/china/docs/eu-china\\_2020\\_strategic\\_agenda\\_en.pdf](http://eeas.europa.eu/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf), accessed July 25, 2015.
- EU-China Smart and Green City Cooperation Comparative Study of Smart Cities in Europe and China, DG CNECT, EU Commission and China Academy of Telecommunications Research (CATR)
- Europe – China Cultural Compass, European Union National Institutes for Culture,
- Facts and figures on EU-China trade, Internet, [http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc\\_144591.pdf](http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc_144591.pdf)
- Frans-Paul van der Putten, Minke Meijnders, “China, Europe and the Maritime Silk Road”, Internet, <http://www.clingendael.nl/sites/default/files/China%20Europe%20and%20the%20Maritime%20Silk%20Road.pdf>, accessed on August 5th, 2015.

- Joint Statement: Deepening the EU-China Comprehensive Strategic Partnership for mutual benefit, European Commission, Brussels, 31 March 2014, Internet, [http://europa.eu/rapid/press-release\\_STATEMENT-14-89\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-89_en.htm), accessed on August 5th, 2015.
- Liu Zuokui, “The Role of Central and Eastern Europe in the Building of Silk Road Economic Belt”, September 18, 2014, China Institute of European Studies, Internet, [http://www.ciis.org.cn/english/2014-09/18/content\\_7243192.htm](http://www.ciis.org.cn/english/2014-09/18/content_7243192.htm), accessed on August 5th, 2015.
- Mercantilist Misconceptions: A Détente Strategy for EU-China Relations, Fredrik Erixon, European Centre for International Political Economy
- NiCE project report on EU-China cooperation, Manchester City Council, Eurocities
- Shanghai Cooperation Organization, Internet, <http://www.sectsco.org/EN123/index.asp>, accessed August 2nd, 2015. Justyna Szczudlik-Tatar, ““One Belt, One Road”: Mapping China’s New Diplomatic Strategy”, No. 67 (799), 2 July 2015, The Polish Institute of International Affairs, Internet, [http://www.pism.pl/files/?id\\_plik=20062](http://www.pism.pl/files/?id_plik=20062), accessed on August 2nd, 2015.
- The China-EU strategic partnership on development: unfulfilled potential, Sven Grimm, European Strategic Partnerships Observatory
- The European Interest in an Investment Treaty with China, François Godement and Angela Stanzel, European Council on Foreign Relations
- Xiudian Dai, “Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making”, Research Paper 1/2006, ISSN No. 0968 9281, Centre for European Union Studies, The University of Hull, Internet, <http://www2.hull.ac.uk/fass/pdf/Politics-Daipaper.pdf>, accessed on July 27th, 2015.